

family, representatives of its entourage. Social teacher provides social and educational child protection in the following areas: general education, corrective and preventive, protective. Social and educational activities aimed at protecting the rights of minors, going against the general and individual levels. The general level of social and pedagogical activity involves prevention work with all persons less than 18 years of age. Individual level consists of three components working social pedagogy with juvenile aimed at the ensuring compliance with their rights: social and legal assistance, social and psychological support, pedagogical impact. Providing rights of the child, as a social and pedagogical process.

Key words: rights of the child, protection of the rights of the child, social pedagogue.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Харченко С. Я.

УДК 37.013.42

Ю. О. Лисенко

ВПЛИВ СУЧАСНИХ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТВОРІВ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Процеси інформатизації в українському суспільстві значно впливають на соціальне формування особистості. Науково-технічний прогрес сприяє розвитку сучасного медіа простору і характеризується суперечливістю між розширенням можливостей для отримання людиною будь-якої інформації та стихійним її впливом на успішність соціалізації особистості, що вимагає критичного ставлення кожного індивідуума до відбору медіа продукції. Передусім, чутливими до інтенсивних змін є неповнолітні, які знаходяться на стадії становлення та швидко адаптуються як до позитивних, так і до негативних трансформацій у соціумі, що нерідко призводить до розвитку девіацій у молодіжному середовищі. Нині актуальними та популярними серед молодшого покоління є аудіовізуальні твори, що мають і просоціальний, і асоціальний зміст. Тому виникає необхідність виявлення та обґрунтування соціально-виховного впливу аудіовізуальної інформації на процес соціалізації нової генерації.

Вплив засобів масової інформації (ЗМІ) на соціалізацію підростаючого покоління вивчали дослідники різних галузей науки, акцентуючи увагу на особливостях сприймання інформації особистістю, методах маніпуляції суспільною свідомістю, причинах поширення

інформації руйнівного характеру, а також можливостях виховного впливу на індивідів: Т. Адорно, О. Мірошник, О. Невмержицька, А. Сохор, Н. Череповська, Я. Шведова, Г. Шиллер, В. Шульгин та ін. Незважаючи на наукові досягнення щодо визначення особливостей впливу ЗМІ на становлення і розвиток особистості, соціально-педагогічний аспект використання аудіовізуальних творів для підвищення ефективності процесу соціалізації молодого покоління залишається поза увагою вчених. Тому метою статті є розкриття впливу аудіовізуальних творів на соціалізацію молодих людей у сучасному медіа просторі.

Характерною особливістю сьогодення є стрімке оновлення технічних засобів та неможливість існування сучасної людини без них. Безперечно, це дає можливість підвищення власного освітнього рівня особистості, сприяє її саморозвитку, самовдосконаленню. Водночас, ці засоби виконують рекреаційну функцію: перегляд кінофільмів, телепередач, відеокліпів і т. ін., що формує пріоритети індивіда у видах розваг, відпочинку, а поряд із цим, і рівень його потреб, інтересів. Тобто від інформації, якій надає перевагу споживач, можна з'ясувати його нахили, смаки, рівень культури і резерви для соціального саморозвитку. Проте невміння людини критично відбирати інформацію, аналізувати її, обумовлює стихійний вплив на соціальне формування особистості та провокує розвиток девіацій в суспільстві. Тому, враховуючи освітньо-виховний потенціал медіа продукції, а також її деструктивний вплив, варто створювати умови для налагодження взаємодії старшого і молодшого поколінь через спілкування й обговорення відеоінформації різного характеру, зокрема аудіовізуальних творів, що сприятиме соціалізації і молодих, і дорослих та організації їхнього спільного дозвілля.

У Законі України «Про телебачення і радіомовлення» визначено, що «аудіовізуальний твір – частина телерадіопрограми, яка є об'єктом авторського права, має певну тривалість, авторську назву і власну концепцію, складається з епізодів або цілих авторських творів, поєднаних між собою творчим задумом і зображувальними чи звуковими засобами, та яка є результатом спільної діяльності авторів, виконавців і виробників» [1, ст. 1]. З огляду на це, можна вважати, що відеокліп на пісню є одним із видів аудіовізуальних творів, тому що поєднує в собі всі складові, зазначені в терміні, а саме: має авторську назву (назва пісні), концепцію (сюжет), певну тривалість (зазвичай 4-5 хвилин), виступає частиною музичних програм та результатом спільної діяльності режисера, композитора, поета, виконавця, стиліста, продюсера й ін. Зважаючи на те, що неповнолітні слухають сучасну музику та відстежують появу нових відеокліпів на улюблені пісні, це зумовлює необхідність у навчанні підростаючого покоління виокремлювати твори, що мають просоціальне спрямування, та критично ставитися до нової відеопродукції.

Оскільки відеокліпи нерозривно пов'язані з музикою, слід звернути увагу на думку Т. Адорно, який охарактеризував американський підхід до маніпулювання свідомістю людей саме через музику, стверджуючи, що реальні потреби в якісній музиці не завжди відповідають дійсності, а безумовне прийняття всього, що пропонується, має на меті відволікаючу роль: «вона сприяє тому ж, чому слугує сьогодні більша частина культури: завадити людям задуматися про себе й про світ, створити в них ілюзію, ніби все гаразд, все в цілості в цьому світі, якщо в ньому такий достаток приємного та веселого» [2, с. 41 – 42]. А. Сохор вбачав значущість впливу музики в синтезі зі словами та сценічними діями [3, с. 90], що зумовлює необхідність поєднання різних видів мистецтва для соціального виховання кожного члена суспільства. Нині комерціалізація сучасної музики виявляється в підтримці створення та трансляції через ЗМІ не завжди якісно змістовних та морально-орієнтованих аудіовізуальних творів, які в подальшому, на жаль, користуються популярністю серед молоді, а приватизація телерадіокомпаній призвела до появи бізнесу в медіа сфері, що затьмарило загальносуспільні проблеми виховання й сприяння культурному розвитку країни.

Підростаюче покоління, через несталість певних життєвих позицій та якостей, знаходить опору в засобах масової інформації та мистецтві, шукаючи взірці для наслідування [4, с. 53]. Копіювання зовнішніх форм поведінки (манер, зовнішності, видів розваг, любовних стосунків тощо) юна особистість вважає найоптимальнішим способом інтегруватися в дорослий світ [5, с. 172]. Для молоді привабливі зірки естради, кіно, оскільки вони визначають модні тенденції в стилі одягу, видах проведення дозвілля, у взаємовідносинах між чоловіком і жінкою й інше. Ідентифікуючи себе із музичним кумиром, молоді люди намагаються бути модними, наслідуючи тотожний стиль життя, цінності, переймаючи та формуючи таким способом власні ціннісні орієнтації та здобуваючи престиж у колі однолітків. Тому від якості та змісту аудіовізуальних творів залежить формування соціокультурних цінностей та пріоритетів у молодшого покоління.

Аналізуючи музичну складову засобів масової інформації, О. Пономарьова відзначає некомпетентність ведучих музичних програм та організаторів заходів у музичній сфері, оскільки вони зазвичай не мають музичної освіти. Відтак запропоновані ними концепції для молоді зумовлені особистими смаками [6, с. 54], що відображається на освітньо-виховному змісті музичних програм, основою яких є відеокліпи.

На жаль, вельми яскраво в аудіовізуальних творах презентовані різні прояви девіацій: суїцид, вживання алкогольних напоїв і наркотичних речовин, паління, проституція, неупорядковані статеві зв'язки, ігрова залежність тощо. Зображення у відеокліпах депресивних станів, агресивної поведінки, пропагування культу грошей, влади та розваг починають щільно входити в соціокультурні інтереси підростаючого покоління, деформуючи при цьому умови їхньої соціалізації. Як відзначає Я. Шведова, повідомлення, що передаються

аудіовізуальними засобами, насамперед, впливають на емоційну сферу людини, що заважає критично мислити. Це пов'язано з тим, що «маніпулювання спрямоване на доведення емоційного напруження людини до такого ступеня, коли емоції заважають аналітичному процесові мислення, а бажана реакція виникає відразу, без будь-якої аргументації» [7, с. 26].

Як відомо, у молодих людей чільне місце посідають пісні про сенс життя, про кохання, а сучасні аудіовізуальні твори підтримують здебільшого інстинктивну поведінку і дуже активно її пропагують. Неповнолітні, знаходячись на перехідному етапі від дитинства до дорослості, намагаються зрозуміти зміни, що з ними відбуваються, та навчитися керувати власними інстинктами. Однак цей процес ускладнюється тим, що об'єктивна реальність, зокрема, через музичні програми, відеокліпи, сповнена спокус та провокацій. Тенденція легковажності, несерйозності нав'язує думку, що це є нормою і культурний процес рухається у вірному напрямку, а насправді відбувається деморалізація підростаючого покоління. Таким чином, створення асоціальної аудіовізуальної продукції не сприяє організації відносно контрольованої соціалізації нової генерації, хоча ЗМІ в умовах інформаційного суспільства набувають значення соціального вихователя, формуючи культурний рівень молодих людей.

Спираючись на те, що аудіовізуальні твори здійснюють потужний вплив на соціалізацію підростаючого покоління, слід наголосити на їх соціально-виховному потенціалі, адже зміст інформації, що криється в сюжеті аудіовізуальних творів відіграє ключову роль. Незважаючи на те, що значна кількість відеокліпів не відрізняється високим моральним змістом, а значить, і позитивним впливом на соціальний розвиток юної особистості, варто сприяти формуванню критичного ставлення до такої продукції та вмінню відрізнити соціально конструктивну інформацію від деструктивної. Просоціально спрямовані аудіовізуальні твори виконують інформаційну, пізнавальну, виховну, розвиваючу функції, адже відбувається збагачення соціального досвіду, підвищується соціальна компетентність, формується соціальність підростаючого покоління. Це твори, де висвітлюються проблеми соціального характеру різних категорій населення в країнах світу й Україні зокрема. Окрім цього, відеокліпи соціального спрямування дають приклади соціально позитивного вирішення складних ситуацій: чи то матеріальних проблем, чи духовних. На жаль, у сучасному медіа просторі інтенсивність створення такої відеопродукції знижується. Тому необхідна підтримка якісної аудіовізуальної музичної інформації з метою просоціального розвитку нової генерації, що в майбутньому, інтегруючись в суспільство, відтворюватиме набуте нею протягом її життя, підвищуючи рівень духовних потреб як малих, так і великих соціальних груп.

Отже, сьогодення вимагає об'єднання зусиль педагогічної громадськості з представниками засобів масової інформації для

створення сприятливих сучасних соціально-педагогічних умов у медіа просторі. Оскільки аудіовізуальні твори мають соціально-виховний потенціал і виступають сучасним засобом соціалізації, варто спільними зусиллями пропагувати збільшення творів просоціального спрямування, підвищуючи рівень музичних потреб суспільства. Перспективами подальших розвідок є аналіз та узагальнення досліджень щодо існуючих механізмів профілактики негативного впливу музичної інформації на становлення юної особистості.

Список використаної літератури

1. Про телебачення і радіомовлення: закон України від 12 січ. 2006 р. № 3317 // Відом. Верховної Ради України. – 2006. – № 18. – Ст. 155. **2. Адорно Т.** Избранное: социология музыки / Т. Адорно ; пер. с нем. А. Михайлова, М. Левиной. – М. ; СПб. : Унив. кн., 1998. – 445 с. – (Книга света). **3. Сохор А.** Вопросы социологии и эстетики музыки / Арнольд Сохор. – Л. : Сов. Композитор, 1983. – 304 с. **4. Шульгин В.** Искусство и личность в системе средств массовой информации и пропаганды / Вячеслав Шульгин. – М. : Знание, 1979. – 64 с. **5. Вікова і педагогічна психологія** : навч. посіб. / [Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. та ін.]. – [2-ге вид.]. – К. : Каравела, 2007. – 400 с. **6. Пономарьова О.** Формування музично-естетичних орієнтацій майбутніх учителів у позанавчальній діяльності : метод. посіб. / О. М. Пономарьова. – Херсон : Айлант, 2006. – 91 с. **7. Шведова Я.** Социально-педагогические аспекты телевидения и тележурналистики: монография / Ярослава Шведова. – Харьков, 2007. – 190 с.

Лисенко Ю. О. Вплив сучасних аудіовізуальних творів на соціалізацію підростаючого покоління

У статті визначено поняття «аудіовізуальний твір», охарактеризовано сучасний стан розвитку музичної відеопродукції та її зміст. Розкрито значення відеокліпів для соціалізації підростаючого покоління та їх роль у формуванні способу життя молоді людини в процесі інтеграції в суспільство. З'ясовано специфіку впливу та соціально-виховний потенціал аудіовізуальних творів для просоціального становлення нової генерації.

Ключові слова: аудіовізуальний твір, соціалізація, підростаюче покоління.

Лысенко Ю. О. Влияние современных аудиовизуальных произведений на социализацию подрастающего поколения

В статье определено понятие «аудиовизуальное произведение», охарактеризовано нынешнее состояние развития музыкальной видеопродукции и ее содержание. Раскрыто значение видеоклипов для социализации подрастающего поколения и их роль в формировании образа жизни молодого человека в процессе интеграции в общество.

Описана специфика воздействия и социально-воспитательный потенциал аудиовизуальных произведений для просоциального становления новой генерации.

Ключевые слова: аудиовизуальное произведение, социализация, подрастающее поколение.

Lysenko Y. O. The Influence of Modern Audiovisual Works on the Socialization of the Younger Generation

In the article the impact of modern audiovisual works on the socialization of the younger generation is justified, scholars are circled who have studied the question of the influence of the media on the social development of young people. The term of "audiovisual work" which describes the current state of the music video and its contents is defined. The native and foreign scholars on the development of modern media space through the prism of music information are represented here. The significance of video clips for socialization of the young generation and their role in the formation of the lifestyle of the young person in the process of integration into society is revealed. Defined the functions, social and educational potential and specific effects of audiovisual works on the social development of a new generation. The conclusions are represented and outlines the prospects for further research in this direction are outlined.

Key words: audiovisual work, socialization, the younger generation.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Рижанова А. О.

УДК 37.013.42:379.82

Д. Ю. Малков

**СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ШЛЯХИ ОРГАНІЗАЦІЇ
СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДІ**

Виявлення шляхів успішної організації соціокультурного дозвілля старшокласників за місцем проживання є одним із важливих компонентів технологізації педагогічної роботи. Ефективність цих шляхів соціокультурного виховання визначається завершенням формування та високим рівнем прояву соціально вагомих якостей особистості.

В цьому контексті нам необхідно розглянути особливості соціалізації особистості саме у підлітковому віці. Процес формування себе як особистості старшокласника здійснюється за допомогою дорослих та друзів і ґрунтується на багатьох життєвих цінностях, які відповідають за своїм характером процесам, що відбуваються на рівні